

Frågan för Dagen:

TEKNIKEN I DEN MODERNA KRIGFÖRINGEN.

Chefen för flygvapnet, generallöjtnant Norden -
s k i ö l d , som sedan den 13 november 1947 innehaft posten
såsom Kungl Krigsvetenskapsakademiens styresman, höll vid aka-
demiens högtidssammankomst den 12 november 1949 nedanstående
anförande, vid ämbetets då verkställda, stadgeenliga överläm-
nande till efterträdaren.

Som aldrig förr har under och efter det sista världskriget de ledan-
de inom alla krigsmakter försökt att bedöma krigshändelsernas innebörd
och dra slutsatser beträffande framtiden, allt i syfte att med förutseen-
de kunna ordna sin krigsberedskap. Detta har blivit en ständig första
klassens fråga för hela folken. Stundom har händelserna legat så nära i
tiden och bakgrunden till dem varit så obekant, att man inte fått det rät-
ta perspektivet utan gjort felbedömningar. Nu, tio år efter krigets bör-
jan och fyra år efter dess slut, har bilden klarnat och blivit överskåd-
lig. Det är dags att bedöma vilka erfarenheter, som ser ut att bli bestå-
ende för framtiden, jämföra dem med den ständigt pågående tekniska ut-
vecklingen och sedan fastslå huvudlinjerna för försvarets sammansättning.

Då man söker finna en sammanfattande formel för ett sådant krigsve-
tenskapligt bedömande, synes man komma närmast sanningen, om man fastslår
t e k n i k e n s v ä x a n d e b e t y d e l s e i krigföringen så-
som det grundläggande. Allt sedan historiens gryning har krigskonsten gått
ut på att finna den mest verkningsfulla kombination av vapenverkan och rö-
relse, som den tekniska ståndpunkten medgivit - vapenverkan för att för-
störa materiel och döda personal, rörelse för att bringa denna förstörel-
se på rätt tid till koncentrerad verkan mot fiendens sårbaraste platser.
De tekniska framstegen under nya tiden - efter krutets införande - voro
varken snabba eller stora, förrän de stora uppfinningarna på 1800-talet

och i början av vårt århundrade kunde nyttiggöras i krigföringen. Tidigare ledde strävan efter överlägsenhet fram till att man övergav de gamla yrkeshärarna med deras relativa fåtal, väl beväpnade och väl utbildade soldater i hög beredskap för att i stället skapa en massverkan av mänsklig kraft i värnpliktsarméerna. Det låg i sakens natur, att kvalitetskravet därvid i regel kom att stå tillbaka för kvantiteten. Att tillgodose båda skulle inneburit orimligt höga fordringar på folkens uppoffringar i fredstid. I vissa länder, som känt sig särskilt hotade eller som förberett aggression, har dock dessa personliga uppoffringar tagits.

De relativt svagt beväpnade masshärarnas system, grundat på Napoleon-krigens erfarenheter, synes ha kulminerat under första världskriget. Under loppet av detta krig genomgingo stridskrafterna en betydande förändring i riktning mot rikligare utrustning och starkare beväpning. Eldkraften stegrades mångfaldigt, ehuru teknikens möjligheter att också öka rörligheten aldrig kom till sin rätt. Kriget fick ett starkt inslag av tävlan mellan motståndarnas arsenaler och krigsindustriernas resurser.

Före, under och efter det andra världskriget har tekniken alltmer trängt fram i förgrunden, och krigsvetenskapen har tagit i anspråk ett lands vetenskapliga resurser långt utöver vad man förr inrymde i begreppet krigsvetenskap. Bensinmotorn, uppfunnen redan 1885, kom först nu att utnyttjas tillfullo. Flygplanet och motorfordonen skapade, var för sig och i kombination, möjligheter till koncentrerad vapenverkan av en effekt, som t o m överraskade dessa nya hjälpmedels egna förespråkare. Det strategiska bombflyget markerar toppen av föreningen eld och rörelse, då det kan bringa sin fysiska och psykiska förstörelseverkan över alla hinder och fronter på jordytan långt in till folkens hjärtan och pulsådor. I sjökriget - säger amiral Nimitz (förrre chefen för USA Stilla-havsflotta) i sin slutrapport - blev flygplanet den främste vapenbäraren. I lantkriget blev det, åtminstone för de allierade i Västeuropa 1944-45, om man får tro den officiella amerikanska undersökningsrapporten över bombkriget, den vapenbärare, som förorsakade fienden de största förlusterna.

Av andra strids- och hjälpmedel, som slog igenom under kriget må här endast nämnas effektiviserade sprängämnen med riktad verkan, raketer, rekylfria eldvapen, terrängbilar, radar, ubåtar med luftmast, invasionsfarkoster, reaktionsmotorer och till sist robotvapen och atombomber. Alla me-

toder för att snabbast möjligt bringa motståndarna till eftergift eller underkastelse har prövats, och mer eller mindre medvetet har härvid en stark drivkraft varit att med teknikens hjälp spara eget blod. Denna strävan har gjort sig gällande främst där människovärdet skattats högt och tekniken omhuldats.

Den som i ett nutida eller framtida krig inte rustar sig med vad tekniken bjuder har små utsikter att reda sig mot en mera förutseende motståndare. Kriget har givit många exempel på att stridskrafter med god teknisk utrustning kan vinna över numeriskt överlägsna men sämre utrustade motståndare. Tyskarnas framgångar i Polen 1939, Västeuropa 1940 och Ryssland 1941-42 möjliggjordes genom försprång i insikten om teknikens rationella utnyttjande. Krigets första vändpunkt inträffade, då de inte lyckades övervinna det tekniskt högtstående brittiska flygvapnet i slaget om Storbritannien 1940. De allierade lärde sig emellertid snabbt inse teknikens betydelse. Man behöver inte läsa många kapitel i de stora krigsledarnas memoarer, såsom Churchills, Eisenhowers och Arnolds, för att finna, att det var den tekniska mobiliseringen, anskaffningen och fördelningen av flygplan, bilar, vapen och fartyg, som satte sin prägel på krigsplanläggningen och bestämde tidsschemat. Personalproblemen var långt enklare.

Endast tack vare teknisk överlägsenhet - framför allt överlägsenhet i luften blev invasionen i Västeuropa överhuvudtaget möjlig. Endast tack vare import av teknisk utrustning och stark stegring av den inhemska produktionen inom undandragna områden av riket kunde Sovjetunionen reparera 1941 och 1942 års motgångar, dra nytta av sina enorma personalresurser och till sist sätta den ryska ångvälden i rullning. Endast tack vare ökade tekniska hjälpmedel på sjön och i luften kunde England avvärja ubåtshotet mot dess livsviktiga sjöförbindelser. Endast med luftförsvarets tekniska resurser på marken och i luften kunde Tyskland i ett par år uppskjuta avgörandet i de allierades bombkrig mot hemorten och förorsaka angripna så svåra förluster, att kampanjens fortsättande flera gånger ifrågasattes.

Endast tack vare amerikansk skicklighet i luftkrigföringens teknik och japanernas efterblivenhet på detta område kunde avgörandet framkallas så snabbt, att invasionen i Japan blev överflödigt.

I ett framtida krig, som kommer att kännetecknas av ett luftkrig långt svårare än förut - med eller utan atombomber - och, på

längre sikt, med flygplan som flyger fortare än ljudet, av robotanfall och luftinvasioner, av kustinvasioner med specialfarkoster och av eldkraftiga, mekaniserade lantstridskrafter, kanske av bakteriologisk krigföring - i ett sådant krig är den dömd till undergång, som inrättar försvaret efter en gången tids föreställningar om folkbeväpningens allena avgörande betydelse. Skillnaden i verkningsförmåga mellan de stridskrafter, som är tekniskt väl utrustade och dem, som inte är det, är numera så stor, att kvaliteten måste väljas före kvantiteten vid lika kostnader. Men kvaliteten har blivit dyrare än förr, materielens kostnader tenderar att ytterligare stiga. Alla länder, som vill söka bevara eller förkovra sin levnadsstandard, ställs inför svåra prov vid valet av försvarskrafter. För ett litet land med begränsade resurser är valet svårast. Både kvantitets- och kvalitetskraven kan inte tillgodoses samtidigt. Även om de personella tillgångarna är så små, att man inte kan tala om massa eller massverkan måste likväl det lilla landet skaffa sig ett minimum av tekniskt väl utrustade stridskrafter, kvalitativt fullt i nivå med en sannolik angripare, innan det försöker förverkliga önskemålet om folkbeväpning. Det måste också tänka på det vittomspännande behovet av sådan arbetskraft, som håller försörjningen i gång och reducerar verkningarna av bomb- eller robotkrigföringen mot hemorten. En permanent ordning med många män i vapen i fredstid medför också ökade indirekta nationalekonomiska förluster i ett alltmer industrialiserat samhälle.

Kostnadsresursernas begränsning framtvingar också ett val mellan olika slag av tekniska stridsmedel. Det är rationellt att inte tillgodose alla krav likformigt och illa utan att i stället koncentrera sig på det verksammaste. Under studium av de sannolika lägen, i vilka landet politiskt sett kan komma att ställas och under vilka försvaret kan komma att kämpa, måste fastställas vilka svaga punkter eller svaga skeden, som kännetecknar en fientlig aggression. Då detta skett, följer bedömandet av vilka stridskrafter, som med hjälp av sin karakteristiska rörlighet och vapenverkan lämpar sig bäst för att utnyttja dessa blottor genom koncentrerade motanfall. Stridskrafter, som sammansatts sålunda, är också väl ägnade att hålla landet utanför ett krig eller, om kriget kommer, i möjlig mån hålla det utanför landets gränser, så att landet besparas de fasor som i de ideologiska krigens tidevarv följer med en ockupation.

TEKNIKEN I NUTIDENS KRIG - forts.

Endast genom en fördomsfri och framsynt tilllämpning av dessa överväganden kan ett litet land fatta sådana beslut rörande försvarets sammansättning, som har utsikter att stå sig inför framtidens dom.

12.11.49.